

Twents Gitaarfestival 2009

Het Festival

Inleiding

2009 is het jaar van de vierde editie van het Twents Gitaarfestival. Ook dit jaar werden de organisatoren aangespoord door het succes van de vorige aflevering en niet in de laatste plaats door hun passie voor de gitaar en een goed gitaarevenement.

Zoals gebruikelijk viel het Twents Gitaarfestival in de hemelvaartweek, die ten gevolge van de (paas)maanstand deze keer achter in Mei viel. Voor mij een prima oplossing met Hemelvaart als vrije dag en de vrijdag daarop als ATV dag: maximaal profijt van vrije dagen en een minimale aanslag op het vakantiesaldo.

Never change a winning team is een veel gehoord parool, en zodoende stonden de trouwe organisatoren van de Stichting Twents Gitaarfestival (Bobby Rootveld, Jaap Majoor, Niels Ottink en Paul Driessen) en een grote achterban van familie, vrienden en sympathisanten wederom klaar om het evenement tot een succes te maken.

Hoe vaker je zo'n evenement meemaakt, hoe meer bewondering je krijgt voor de organisatie. Neem een paar kleine voor een bezoeker bijna onopvallende details.

De lunch voor de docenten en medewerkers was prima verzorgd (ik kan het weten, want ik ving als vliegende kraai een lekker broodje). Aan de EHBO was gedacht, minimaal een van de medewerkers was gecertificeerd Bedrijfshulpverlener. De hotelovernachtingen voor de deelnemers van ver waren geregeld. De informatiebalie was continu bemand (en 'bevrouwd') zodat je altijd aan informatie en niet te vergeten CDs en DVDs kon komen.

Het lijken kleine dingen, maar zonder eten kun je niet spelen, in geval van nood is het belangrijk dat iemand is opgeleid om het voortouw te nemen, en een slaappleats is ook heel

prettig als je fris op het concours wil verschijnen. En als je de weg niet weet in Concordia, is het fijn als iemand je die kan vertellen.

Kortom, klasse mensen! In die vier jaar is de organisatie een goed geoliede machine geworden, waarbij iedereen een groot improvisatievermogen laat zien. Ondanks de organisatiestress en de late uurtjes (die je uit de tijden van de e-mailing kunt afleiden). Chapeau!

Ik had me ingeschreven voor de masterclass bij Pavel Steidl en het improvisatiepakket erbij genomen. Bij dat laatste pakket zat zelfs nog een workshop Flamenco en fingerpicking, een mooie gelegenheid om eens kennis te maken met deze technieken.

Een verslag van mijn impressie van de muzikale en sociale gebeurtenissen is al bijna een traditie geworden. ;-) Als ik op de achterkant van het programmaboekje kijk, is de kans dat ik een lustrumuitgave van de verslagen kan maken erg groot!

De impressies die ik beschrijf zijn subjectief. Dat geef ik ruiterlijk toe. Dus wees niet kwaad of gepikeerd als ik voor jouw idee complete onzin opschrijf: mijn mening of impressie is slechts eentje van de velen.

Opzet van het Festival

Qua opzet was het festival een voortzetting van het concept van vorig jaar: drie dagen masterclasses en workshops in het Artez Conservatorium, concoursen en concerten in Theater Concordia. Het is een formule die werkt.

Normaal gesproken waren er 's morgens en 's middags masterclasses en workshops, met vrije ruimte voor het lunchconcert. Dit jaar was het Scharpach Concours Categorie 1 (de studenten en profi's) helemaal vrijgepland, zodat je er ongestoord voor kon gaan zitten. Helaas was dit voor het amateurconcours niet mogelijk.

De bijzonderheden van dit jaar:

- Er was een lezing van een aantal gitaarbouwers over moderniteiten en tradities in de gitaarbouw. Onder meer Theo Scharpach en Bert Kwakkel gaven acte de préséance, waarbij je hun gitaren uit kon proberen.
- Annette Kruisbrink, een van de weinige Nederlandse componistes voor gitaar, stond er een middag met haar werk.
- (Wederom heel praktisch!) ook dit jaar was er de 'gitaargarage' hoog boven in Concordia. Als je nagaat wat voor kapitalen sommige spelers in hun koffer hebben is dat heel prettig en een hele zorg minder, ook al heb ik de afgelopen twee festivals geen verhalen van gestolen of beschadigde gitaren gehoord.
- De aansturing via email (stadskaartjes, lesplaats, lesschema en kandidatenlijst van het Scharpach Concours) was wederom goed geregeld. Dat gold ook voor de tijdige updateservice voor het doorgeven van roosterwijzigingen. Het lesschemadocument vereiste wat vergrootglaswerk, maar met een screendumpprogramma kwam dat ook in orde.

Het enige probleem dat ik zelf ondervond -maar dat ligt helemaal aan mezelf- was het volle programma: als je het hele pakket neemt, moet je de klok goed in de gaten houden. Hierdoor kon ik niet alle evenementen meemaken, of er op zijn hoogst even binnenlopen. Dus volgend jaar ga ik voor klassiek en een beetje meer rust in het programma.

Dag Een

Jaques Stotzem

Kuieren

Hemelvaartsdag, stralend weer. Echt een dag voor onbezorgd dauwtrappen, wat al vroeg voor wat feestgedruis op het rijwiel zorgde. Vooral wat betreft het vervoer van kratten bier en audioapparatuur zie je de meest wilde constructies op de ongemotoriseerde tweewieler.

Voor mij geen dauwtrappen, want ik heb nu al voor de vierde keer andere plannen. Dit zijn voor mij de dagen van de gitaar.

Deze keer reed ik zelf met de auto naar de Enschedese binnenstad, zodat mijn Lief in de tuin nog even van de vroege ochtendzon kon genieten. Plek zat, gratis parkeren en maar een klein stukje lopen. Zodoende stond ik met gitaar, bladmuziek en lunch om halftien bij het station in Enschede.

Sinds het vorige jaar is er flink gebouwd in Enschede, en er is nu nog maar een grote bouwput over in het centrum, zodat je niet meer vanaf het station naar de Brinkgaarden kon lopen. Dat betekent een kleine omweg naar het Artez conservatorium.

Het was nog rustig in de stad, de meest prominente aanwezigen waren een aantal zwervers die onder elkaar druk overlegden, waar ze het ontbijtbroodje zouden gaan gebruiken. Uit hun woorden begreep ik, dat er de nodige opvangfaciliteiten waren. Ik was me er nooit zo van bewust, dat Enschede wat dat betreft een actief straatleven had, maar ook hier leven de nomaden van de weg!

De Bunker -de populaire benaming voor het Artez conservatorium- stond er nog steeds. Een grote grijze kolos. Eigenlijk hadden ze de Spiderman die de voorgevel van The American Guitar Store (een van de sponsor van het festival) daar vlak tegenover siert op het Artez moeten plakken voor een beetje kleur.

Ditmaal was de deur blijkbaar al vroeg open, er stonden geen gitaristen te wachten naast het bronzen beeldje van de violist met hoed en koffertje. Het beeld is trouwens een van de weinige tekenen dat binnen in het gebouw de muziek een prominente plaats inneemt.

Aanmelden verliep soepel, dat is het voordeel van het feit dat je al vaker geweest bent. Daardoor had ik nog mooi tijd om nog heel even de stukjes voor mijn eerste masterclass voor te bereiden.

Langzaam maar zeker druppelden alle deelnemers binnen, van jong (het Duitse meisje dat later een prijs zou winnen in het jeugdconcours) tot oud (ik vraag me af of ik niet zo langzamerhand een van de oudere deelnemers ben). Er kwamen al gitaren uit de koffer en in de verte klonk al een fragment van Bach. Het festival was nu echt begonnen!

Workshop Paul Driessen en Jim ten Boske

De opening van het festival begint traditioneel met iets dat heel belangrijk is in de muziek: improviseren.

Plaats Delict was de Theaterzaal, een behoorlijk deprimerend oord met zwarte muren en sfeervolle schijnwerperverlichting. Vorig jaar zaten we nog in de Orgelzaal, maar die is opgeofferd aan de moderne media: daar zit nu een opnamestudio in.

De toeloop was niet zo groot als ik gewend was, we zaten er met vijf deelnemers. Geen nood, dan had iedereen meer tijd voor de improvisatie.

Het doel van de sessie was het laten ontstaan van muzikale ideeën. Jim ten Boske en Paul Driessen zetten in een paar fasen een ritmisch en harmonisch grondpatroon neer, waar we in een rondje om de beurt op konden improviseren.

Wat ik merkte was, dat de ideeën op gegeven moment op de voorgrond traden, en dat ten koste van het ritme. Lering hieruit: Improviseren betekent ook ondanks de ideeën bij de les blijven!

Masterclass Pavel Steidl

Pavel Steidl is een gitaarfenomeen. Punt. Het beste maak je dat mee als je hem ziet spelen. Hij speelt met alles wat hij heeft en voegt daarbij aan de muziek iets extra's toe wat je op geen enkel stuk bladmuziek kunt vinden: een speels accent, een paar (of zelfs een heleboel) extra noten voor duidelijkheid of afwisseling en een heel eigen dynamiek in zijn interpretatie.

Ik had Pavel Steidl jaren geleden in Almelo -Hof 88- een keer horen spelen. Helaas bleef het bij horen, want ik zat op de achterste rij, alhoewel ik soms een glimp kon opvangen van zijn unieke speelstijl. Hij brengt daarbij niet alleen de muziek naar voren, maar presenteert ook het verhaal daarbij, door beweging, door mimiek. Kortom, alles staat in dienst van het overbrengen van die muziek.

Ik was daarom heel benieuwd hoe het zou zijn om les van hem te krijgen. Daarom schreef ik me direct in toen de gelegenheid zich aandeed.

Pavel Steidl is een specialist in de negentiende -eeuwse gitaarmuziek -van klassiek tot vroegromantisch- met namen zoals Johann Kaspar Mertz, Niccolò Paganini, Napoleon Coste en Fernando Sor. Daarom had ik een paar Ghiribizzi van Paganini ingestudeerd.

Ghiribizzi -truffels- zijn hele kleine gitaarstukjes, op zijn hoogst twee pagina's, met een ogenschijnlijk simpele structuur, meestal tweestemmig. Paganini schreef er een stuk of veertig met verschillende stemmingen. Het zijn geen etudes, maar echte speelstukjes. Het leuke aan deze stukjes is dat Paganini er een aantal tophits uit zijn tijd in verwerkte, voornamelijk opera melodieën. Voorbeelden zijn *La ci darem la Mano* van Mozart en *Nel cor piu non mi sento* van Paesello.

Ghiribizzi zijn ogenschijnlijk simpel. Waarom? Omdat de bladmuziek basismateriaal is. Het is aan de speler om naar wens zijn goede invallen in de muziek in te vullen. Extra akkoordtonen, octaveren, flageoletten, cadensen en al wat je nog meer kunt verzinnen om je publiek te verbazen en te amuseren. Als je de kale bladmuziek speelt, krijg je een heel melodieuze resultaat, maar je moet het gerecht ook nog een beetje kruiden!

Een opname van een aantal *Ghiribizzi* door Pavel Steidl had me dat al een beetje laten horen. En dat is nog historisch verantwoord ook, want met name Paganini deed niet anders. Hij kende zijn materiaal uit het hoofd en speelde het zoals hij wilde. Pas later heeft iemand een versie opgeschreven en die door "de macht van het schrift" tot standaard verklaard.

Ik moet zeggen dat ik wat plankenvrees had -dat krijg ik als je met een bekendheid te maken krijgt- maar Pavel Steidl wist dat direct te ontzenuwen. Met aanstekelijk enthousiasme en vrolijkheid laat hij niet alleen je eigen interpretatie van een stuk in zijn waarde, maar laat hij ook met een flinke dosis humor zien hoeveel meer je met die zogenaamd simpele muziek kunt doen. Adembenemend!

Ik had een heel goed gevoel bij zijn benadering. Een groot speler die je op die manier als docent en als mens benadert, zonder franje en met liefde voor de muziek, dat is gewoonweg klasse. Dit gevoel zou trouwens ook bij mijn andere masterclass docenten optreden, wat mij betreft een grote pluim voor de keuze van de organisatie van het Twents Gitaarfestival.

Wat ik in deze masterclass leerde:

- Muziek kun je niet van papier leren. Da's voor mij als doorgewinterd bladmuzikspeler een uitdaging.
- Waar het ego speelt, sterft de muziek.
- Bladmuziek is basismateriaal, als speler mag je alle vrijheid nemen om verantwoord te kruiden.
- Doe alles om het mooi en gevarieerd te maken.
- Verras het publiek.
- Speel geen enkele passage hetzelfde, breng afwisseling, anders raak je het publiek kwijt.
- Durf te improviseren.
- Wees niet bang jezelf bij de muziek kwijt te raken. Alles komt op zijn pootjes terecht.

Overbodig te zeggen dat ik nu zeer benieuwd was naar zijn concert op zondagavond.

Lunchconcert Alieksey Vianna

De Braziliaan Alieksey Vianna was voor mij geen complete onbekende, ik heb een opname van hem waarin hij muziek van Sergio Assad speelt, onder meer de *Aquarelles*.

Hij bracht een gevarieerd programma, van Renaissance tot de moderne tijd, met een duidelijke knipoog naar de jazz op het eind.

De oude muziek was het eerste aan de beurt, twee *Ricercares* van Francesco Canova da Milano (1497 - 1543). In zijn tijd was Da Milano een gevierd speler met als bijnaam Il Divino, de Goddelijke. Hij bracht de niet dans-gebonden muziekvorm *-Ricercare* en *Fantasia-* op een zeer hoog niveau. Vianna speelde twee *Ricercares* en al snel bleek hoe complex het stemmenweefsel was wat Da Milano in gedachten had gehad.

Zijn tweede stuk bracht ons naar de klassieke periode, een *Introduction en Caprice* van Giulio Regondi (1822 - 1872). Regondi was wees en wonderkind, die veel van zijn jonge leven op tournee doorbracht "onder de hoede" van een stiefvader die er op gegeven moment met het geld vandoor ging en de twaalfjarige Giulio domweg achterliet. Gelukkig ontfermden anderen zich over hem.

Regondi componeerde het meeste van zijn muziek voor de Concertina, een soort harmonica, maar schreef ook een aantal veeleisende virtuoze stukken voor de gitaar.

Na een lichthartige *Introduction* liet Vianna met de *Caprice* een groot aantal technisch virtuoze trucs zien.

Vianna bleek *Sequenza XI* van Luciano Berio te hebben geschraapt, wat nog een kreet van teleurstelling uit de zaal ontlokte, en begon in plaats daarvan aan het huzarenstukje *Prelude, Fuga en Allegro BWV 998* van Johann Sebastian Bach (1685 - 1750). De *Prelude* begint relatief rustig, de *Fuga* vraagt groot inzicht en inzet van de speler en het *Allegro* is een uitputtingsslag. Vianna bereikte met zichtbare inspanning de finish.

Op naar de moderne tijd ging het met Leo Brouwer. Vianna speelde *Rito de los Orishas*. Orishas zijn goddelijke wezens uit de oude animistische Afrikaanse religies, die via de slaven in onder meer Brazilië terechtkwamen, met name in de Candomblé beweging.

Rito de los Orishas heeft twee delen, een sfeervol en bij tijd en wijle sinister ritueel gedeelte, en een afsluitende dans van de met het ritueel opgeroepen Orishas. Vianna speelde dit in mijn oren behoorlijk avantgardistische werk (ja, ik weet het, ik ben nooit verder gekomen dan *Estudios Scencillos*) met verve, maar ik kon zelf de structuur nauwelijks volgen.

Alieksey Vianna sloot af met sterk jazz gerelateerde muziek van Ralph Towner. Als ik zo terugkijk, was dit de muziek waarin Vianna zich helemaal kon vinden, de atmosfeer verschilde totaal van die van de andere stukken. Dit was tijdens het concert gewoon zijn ding. Hij speelde de stukken *Toledo*, *Tramonto* en *The Juggler's Etude* pikant en interessant. De hoogtepunten van het concert.

Als toegift kregen we nog twee stukken van zijn Assad project: twee *Aquarelles*, te weten *Valseana* en *Preludio e Toccatina*. Tja, en vooral *Valseana* is zo'n mooi sfeerstuk...

Scarlatti Workshop, Lyz Day en Alberto Mesirca

Na het concert van Alieksey Vianna schoof het programma iets uit, zodat ik mooi gelegenheid had voor mijn water en brood (met beleg, hoor!) Na een kort rustmoment werd het tijd voor de Scarlatti workshop.

Deze lezing met demonstratie was geheel gewijd aan de componist en klavecijnist Domenico Scarlatti (1685 - 1757), die een geweldig oeuvre van 555 sonates schreef, met daarbij opgeteld nog heel wat opera's, cantates en orkestwerken.

Het was een heel interessant verhaal, dat ons door Italië, Portugal en Spanje voerde, van de ene betrekking na de andere, een reis die eindigde bij Scarlatti's dienstbetrekking bij de prinses -en nog heel even koningin van Spanje- Maria Barbara, een intelligente vrouw die heel goed klavecimbel kon spelen en heel wat boeken las, getuige de enorme bibliotheek die ze verzamelde. Heel veel doen met al die kennis mocht ze niet, want ze zat min of meer opgesloten in haar gouden kooi. Scarlatti schreef voor haar zijn sonates, en als je al die 550 kunt spelen...!

De muziek ontbrak niet bij deze lezing, die als vraag-antwoordspel tussen Lyz en Alberto was opgezet.

Lyz speelde een aantal sonates op klavecimbel, iets wat ze heel verdienstelijk deed, daarbij wel iets gehinderd door de mechanische eigenschappen van het Artez instrument.

Ieder klavecimbel heeft een soort vertraging tussen de toets indrukken en de uiteindelijke klank, want er moet een soort plectrum-mechanisme in beweging worden gezet. Die vertraging is afhankelijk van het instrument en de staat waarin het verkeert, en dat maakt het moeilijk om spat zuiver te timen. En als er dan ook nog slecht reagerende tonen tussen zitten.

Lyz demonstreerde heel duidelijk de diverse vormen en harmonische architecturen die binnen de Scarlatti sonates gebruikelijk zijn. Alhoewel, gebruikelijk is het juiste woord niet, want juist Scarlatti's sonates zijn een voorbeeld van variatie en muzikale innovatie uit die tijd.

Alberto Mesirca's gitaarklanken stonden in scherp contrast met het geluid van de klavecimbel. Op de gitaar komt het regelmatig Spaanse idioom van de Scarlatti sonates heel goed tot zijn recht. Hij speelde de sonates helder met een sonore klank en een uiterst duidelijke uitvoering. De structuur van de stukken was tot in de kleinste details te horen.

Het was heel leuk om de klavecimbel en gitaarvariant naast elkaar te horen. Het is in ieder geval niet verwonderlijk dat er de nodige Scarlatti sonates voor gitaar zijn bewerkt. Alberto Mesirca weet daar alles van, want hij heeft net een CD uitgebracht met Scarlatti sonates.

Het laatste onderwerp van de lezing ging over het maken van transcripties van Scarlatti's werk en welke puzzels je daarbij tegen kwam. Interessant om te horen hoeveel werk er in zo'n transcriptie zit.

Avondconcert Jaques Stotzem

De kracht van het Twents Gitaarfestival is, dat er ook andere gitaardisciplines dan de klassieke op het toneel komen. Dit jaar was het de beurt aan finger-style gitaar, met als prominente vertegenwoordiger Jacques Stotzem uit het Belgische Verviers.

Verviers roept nog wel herinneringen bij me op. Toen ik een jaar of twaalf was, waren we eens op de terugweg van vakantie en passeerden we het oostelijk deel van België ten noordoosten van Luik. Het was etenstijd, maar er was zo gauw geen restaurant te vinden.

Op gegeven moment kwamen we aan in Verviers, in mijn herinnering een nogal grauwe stad. Het viel niet mee om de weg te vinden met al die bordjes *Toutes Directions*, maar eindelijk kwamen we bij de rivier de Vesder, waar bij de brug een patatkraam stond.

Wij blij, totdat we er al etend achter kwamen dat ze in België echte aardappels gebruikten voor de patat. Niks geen knapperige frieten, je kon die slappe hap rond je vinger buigen. Dat was een echte cultuurshock, waardoor ik me Verviers nu nog herinner.

Terug naar de muziek. Finger-style gitaar, ook wel finger-picking genoemd, naar de mini-plectra (picks) die je op je duim en vingers schuift, is bij het grote publiek bekend geworden door spelers als Tommy Emmanuel.

Ik heb het weleens geprobeerd te leren via de blues- en ragtime stukjes van Huub Holthuis en niet te vergeten Huiswaarts van Harry Schetsing. Dat was uiteindelijk niet zo'n succes, het is lastig om de klassieke speelstijl lost te laten.

Ik had weleens een DVD van Tommy Emmanuel gezien. Spetterende virtuositeit, show en bravoure, maar naar mijn idee iets te veel noten en iets te weinig duidelijke melodie. Met dat in het achterhoofd werd ik door Jacques Stotzem compleet verrast.

Allereerst zijn sound. Stevig, maar prachtig warm met een groot dynamisch bereik. Hij moest een kei van een versterker en pickupsysteem hebben om dat voor elkaar te krijgen. Zelfs als

hij het klankgat van zijn gitaar op de boxen richtte, was er geen spoortje feedback. Als ik daar het geluid van Harry Sacksioni van vorig jaar tegen afzet, had Stotzem het vele malen beter voor elkaar.

En dan het belangrijkste, zijn spel. De melodie kreeg van hem de boventoon (ja, ook in de flageoletten) en de virtuositeit stond in dienst van de muziek, was geen doel op zich. Zo zat er een muzikale balans in zijn stukken, die je bij spelers als Emanuel veel minder terugvindt.

Hij wisselde ruige stukken (zoals een aantal bewerkingen van Jimi Hendrix nummers) af met rustige en subtiel gespeelde ballads, zodat het hele programma een evenwichtige mix tussen spanning en ontspanning werd. Erg lekker om naar te luisteren.

Op het moment was hij bezig met een project rond arrangementen van popnummers, getiteld *Catch the Spirit...* Een bepaald nummer daaruit viel me extra op.

Jacques Stotzem speelde zijn versie van *With or Without You* van U2. Het begon met een stukje melodie in flageoletten, die de ritmegitaar vertegenwoordigden, en daarna zette hij zowel bas, begeleiding als melodie van het nummer in. Fenomenaal!

Nu ben ik geen fan van U2, maar dit nummer geeft me op de een of andere manier kippenviel. Kijk alleen eens naar (en tussen de regels van) het refrein:

*With or without you,
With or without you,
I can't live,
With or without you,*

Die lading van melodie en tekst wist Stotzem zo precies te treffen (nu ik het opschrijf voel ik het al weer), dat mijn gedachten op dat moment uitgingen naar iedereen die op de een of andere manier gedwongen alleen verder moet, omdat het samen niet meer verder gaat. Hetzij door keuze, hetzij ten gevolge van het onvermijdelijke, hetzij plotseling, hetzij na een lange tijd die voor omgaan met het gebeuren nog te kort is. Automatisch denk je dan even aan mensen die je kent, die daar op dit moment tegenaan zitten te kijken.

Kortom, een memorabel concert!

Dag Twee

Microband

Workshop Paul Driessen

De workshops van Paul Driessen vormen een vast onderdeel van de Let's Improve sectie van het festival. Na een degelijke uitleg van een paar muziektheoretische aspecten (die ik eerst zelf maar eens rustig moet bestuderen) kwam hij met twee accoordjes waar we de hele workshop mee konden vullen. Een kwestie van de solo rouleren en maar ideetjes genereren.

Het halve uur was zo (meer dan) om!

Workshop Podiumpresentatie Bobby Rootveld

De workshop podiumpresentatie was wat kleinschaliger opgezet dit jaar: twee deelnemers per groepje deze keer. Voordeel daarvan is een individuele benadering, nadeel is het gemis van een groter publiek om te oefenen.

We gingen hiervoor terug naar Plaats Delict Theaterzaal. Het is maar goed dat Bobby zijn festival T-shirt aan had, anders was ik onverrichterzake doorgelopen.

Onderwerpen deze keer waren een aantal zaken die je als muzikant dwars kunnen zitten, met name faalangst en black-outs.

Faalangst is iets dat meer omvat dan het uitvoeren van muziek alleen. Vandaar dat daar meer algemene oplossingen voor zijn, zoals een cursus of workshop op dat punt. Ik moet dan altijd even aan Innerlijk Musiceren van Barry Green denken, waarin faalangst aan de orde komt.

Black-out is vooral erg lastig als je uit het hoofd speelt. Je kunt een black-out zien als het tegelijkertijd falen van een aantal geheugenmechanismen, zodat je prachtige uitvoering opeens krakend vastloopt. Bij de muziek zijn dat bijvoorbeeld visueel geheugen, spiergeheugen en auditief geheugen.

Een van de originele oplossingen was loskoppelen van de geheugens, zodat ze als het ware naast elkaar kunnen functioneren. TV kijken bij het oefenen van een bepaald setje maten bijvoorbeeld, zodat je afgeleid raakt van bijvoorbeeld een stukje faalangst op een lastige passage.

Ik heb het zelf ook weleens gedaan, Capriche Arabe oefenen bij de prachtige Italiaanse TV serie *Secret of the Sahara*. Helaas had het oefenen er toch wel iets van te lijden...

Het praktijkgedeelte, mijn opkomst, bleek te zijn verbeterd. Da's mooi meegenomen!

Workshop Flamenco Edsart Udo de Haes

Bij deze workshop bleek dat de Bunker -het Artez conservatoriumgebouw- hier en daar labyrintische trekjes heeft. Ik ben drie keer heen en weer gelopen voordat ik het smalle gangetje ontdekte naar het lokaal waar de Flamenco workshop werd gehouden.

Ik maakte er kennis met twee aspecten van het flamenco-spel, de quintool tremolo en de rasgueado. Wel, die technieken maakten me duidelijk hoe ver ik "vast" zit in de klassieke speelstijl.

De 'klassieke' p-a-m-i tremolo (zoals bijvoorbeeld in Recuerdos de la Alhambra) is een 'even' beweging. Een quintool daarentegen is een 'oneven' beweging en heeft een onregelmatigheid in zich die heel lastig te oefenen is als je zestienden gewend bent. Het lukte me dan ook slecht.

Rasgueado is een spel apart. Speel je 'op z'n klassieks' meestal met een naar binnen gerichte beweging van de vingers van je rechterhand, bij de flamenco rasgueado is het precies andersom. Een prima oefening om je spieren twee kanten op te oefenen, maar op dit moment bepaald nog geen vaardigheid van mij!

Goed, het was leuk om een klein proefje flamenco te krijgen, dat me wel wat nagelschade opleverde, vooral dat rasgueado. Vandaar dat Edsart Udo de Haes zijn nagels stevig had verzawaard met de nodige kunststoffen. Anders sla je na de eerste Solea je nagels er af!

Lunchconcert Johan Fostier

De Belgische gitarist Johan Fostier betrad het toneel voor het lunchconcert van dag twee. Hij bracht een historisch breed programma, van Renaissance tot hedendaags Zuid-Amerikaans.

De opener was de favoriet van de aloude keizer Karel V (1500 -1558), het arrangement van het chanson *Mille Regretz de Vous Abandonner* van Josquin Desprez, door Luys de Narvaez (1500 - 1555) geschreven en aan de keizer opgedragen middels de titel *Cancion del Imperador*.

Johan Fostier speelde het in de normale stemming, dus zonder derde snaar naar Fis, wat het zeker moeilijker maakte (Ik ben zelf toevallig met dat stuk bezig, maar ik vond de Fis stemming toch wat makkelijker uitkomen).

Hij bracht de trieste en emotionele sfeer van het lied op overtuigende wijze.

Het volgende stuk was van een landgenoot van De Narvaez, namelijk Alonso de Mudarra (1510 - 1580). Deze had een dermate bewondering voor het harpspel van zijn tijdgenoot Ludovico, dat hij er een *Fantasia* op componeerde met een opmerkelijk hedendaagse klank. Fostier maakte maximaal gebruik van de mogelijkheden die dit stuk bood.

Zijn barokstuk kwam helemaal niet uit de Barok, maar was het werk van de Mexicaanse componist Manuel Ponce (1882 - 1948). Het grappige aan dit stuk was, dat de muzikwetenschap tijden heeft gedacht dat het stuk door Silvius Leopold Weiss was geschreven. Johan Fostier bracht het stuk als een mooie stevige baroksuite, met de *Gavota* en de *Giga* als snelle laatste delen.

Luigi Legnani (1790 - 1877) was de vertegenwoordiger van de klassieke periode. Hij staat bekend als de vriend en muzikale partner van Niccolò Paganini in de treurige rol, dat hij altijd de simpele gitaarpartijen moest doen, terwijl Paganini op viool met de virtuositeit van de melodie bezig was. Gezien de complexiteit van zijn eigen werken, zal dat behoorlijk overdreven zijn.

Johan Fostier speelde *Fantasia Brillante Op. 19*, een stuk dat die naam alle eer aan doet. En dan te bedenken dat de volledige naam van het stuk *Fantasia brillante e facile per la chitarra sola* is. Allesbehalve gemakkelijk, dus! Fostier's interpretatie had vaart en deed de compositie alle recht.

Vicente Asencio (1908 - 1979) was de vertegenwoordiger van de vroeg-modernen in Spanje. Fostier voerde de driedelige *Suite Valenciana* sfeervol uit en wist de intieme sfeer van het langzame deel goed te treffen.

Na Asencio begon op het toneel de moderne tijd met vier hedendaagse stukken, twee van *Quique Sinesi*, een van Eduardo Martin en eentje van Julio Cesar Oliva. Hier toonde Johan Fostier zich meester over de complexe virtuositeit die deze stukken vereisten.

Het enthousiaste publiek wist hem nog een toegift te ontlokken, iets dat in mijn oren als een barokprelude klonk. En zo was de kring van de tijd weer bijna rond.

Een mooi concert!

Voorronden Scharpach Concours Cat. 1

Twintig kandidaten hadden zich dit jaar aangemeld voor het Scharpach Concours voor de studenten en professionals. Uiteindelijk betraden 19 spelers het toernooiveld.

De uitgebreide jury (zeker zeven leden, als ik goed geteld heb) zat al vroeg in de zaal. Inspectie van het programmaboekje leerde, dat er nog een aantal extra juryleden zijn, de equipe is per categorie van het concours verschillend.

Het publiek liet wat langer op zich wachten, maar druppelde toch op tijd binnen. Ik stelde vast dat veel mensen toch een alleraardigst uitschakelmelodietje op hun mobieltje hadden zitten. De mensen weten blijkbaar wel hoe het hoort op een concert! Alhoewel... sommigen ook niet. Maar ja, je vergeet ook weleens wat in je enthousiasme.

Wegens een interne verbouwing van het Artez Conservatorium was de locatie van het concours de Balletzaal. Zo op het eerste gezicht niks mis mee. Totdat je de spiegels aan de muur in de gaten kreeg. Op deze wijze kreeg je door louter bespiegeling al een heel ander en divers uitzicht op speler, jury en publiek. Wel, konden we ook de jury eens van voren zien tijdens hun inspannende werk. Enkele opmerkingen uit het publiek duiden er wel op, dat menigeen zich een beetje bekeken voelde... Gelukkig lieten de kandidaten zich niet afleiden.

Ik had dit concours alle gelegenheid om eens een blik te slaan op de gitaren van alle kandidaten. Aan verschillende instrumenten kon je zien, dat ze al heel wat hadden meegemaakt, met een doorleefd uiterlijk en de nodige krassen op de plek waar de rechterhand flink moest werken. Zo heeft iedere gitaar zijn eigen verhaal en sporen van het leven.

Erdogan Aktas Fatih had de eer om de spits af te bijten. Hij begon met iets niet nader aangekondigd barok-achtigs (het leek wel Bach) en sloot af met *Danza Caracteristica* van Brouwer. Hij voerde het uit met een scherp contrast tussen het snelle en langzame deel.

Oman Kaminsky uit Mexico gaf het goede voorbeeld met een aankondiging. Hij bond daarop de strijd (gezien zijn gezichtsuitdrukking) aan met *Theme Varie et Finale* van Manuel Ponce. Hij begon met warme klanken eerst wat timide, maar won daarna aan zeggingskracht met duidelijk spel en een mooie afwerking.

De Koreaanse Bo-Ye Hwang speelde een klassieker, *Variations sur Les Folies d' Espagne* van Mauro Giuliani, een thema dat reeds in de Barok in vele versie bekend was. Het mooie van een goed uitgevoerd thema en variaties is, dat je een goede indruk kunt geven van je vaardigheden met verschillende technieken en muzikale ideeën. Giuliani bood de kans voor show en lyriek en die greep Bo-Ye Hwang bekwaam aan.

Svanur Villbergson speelde een deel uit de uitdaging van vorig jaar, de *Sonata* van Antonio Jose. Wat razend moeilijk is in dit uitgebreide werk, is het vasthouden van de muzikale lijn over een langere tijd. Het is een hele uitdaging om de ogenschijnlijk losse gedeeltes toch

samen te smeden tot een coherent geheel. Villbergson had in een aantal delen een hele mooie vertolking, maar bracht de grote lijn wat minder goed naar voren.

Jona Kesteleyn, net zoals Bo-Ye Hwang een bekende van vorig jaar, deed een gooi naar de prijzen met *Ritmata* van Edino Krieger. Een behoorlijk hedendaags stuk met ook hier alle mogelijkheid om technische en muzikale vaardigheid te tonen. Hij speelde virtuoos en beheerst, wat vooral in zijn accelerando en decellerando tot uiting kwam.

Michaela Kalter speelde het laatste stuk voor de pauze, de *Sevilliana* van Joaquin Turina. Een bekend stuk met duidelijk Spaanse effecten zoals rasgueado's, die zij met souplesse uitvoerde. Het was jammer dat soms de haast in de al vreselijk snelle loopjes sloop.

Na de pauze verscheen een oude bekende van vorig jaar, nog steeds in een mooie outfit die je voor het optreden eerst goed moet plooiën: Sabrina Vlascalic! Zij had twee delen uit de *Sonata Giocosa* van Joaquin Rodrigo op het programma staan. Een ding was duidelijk, ze is in het afgelopen jaar enorm gegroeid. Niet alleen stopte ze nu alle passie in de muziek en besteedde duidelijk minder effort aan de uiterlijke schijn, maar het overtuigde gewoon wat ze speelde. Zeker in het laatste *Allegro*! Kanshebber!

Jan Sanen zagen we ook vorig jaar op het festival. Hij bracht ditmaal een virtuoos stuk: *Whirler of the Dance* van Carlos Rafael Rivera. In het driedelige stuk toonde hij een stuk swingende virtuositeit en speelde de complexe patronen alsof hij er totaal geen moeite mee had. Uiteraard weten de ingewijden beter.

De volgende kandidaat was een nieuw gezicht op het concours: Ivan Petricevic. Hij speelde een klassiek stuk -*Capriche nr 7* van Luigi Legnani- en twee moderne stukken van Dusan Bogdanovic, *Hommage a Mompou* en een deel uit *Sonate nr 2*. Hij speelde alles technisch goed en met een mooie klank, dus ik dacht direct dat hij een kanshebber zou zijn. Later bleek dat ik een keertje gelijk kreeg!

Catharina Struys was een bekende van vorig jaar. Zij toonde haar vaardigheid met twee delen uit de *Sonatina* van Jorge Morel. Ik was onder de indruk van hoe ze de muziek in het langzame deel liet ademen.

Marcus de Jong trad aan met een arrangement van *Prelude* en *Choral* uit de *Suite Compostelana* van Federico Mompou. Hij bracht de sacrale sfeer rond een bedevaart naar Santiago de Compostela door zijn tedere ingetogen interpretatie goed naar voren, het publiek bleef dan ook even stil na het vervliegen van de laatste tonen.

Het was nu de beurt aan Erik Pronk, die *Preludio*, *Allegro Burlesco* en *Andantino*, de drie delen uit *Suite Nr. 2* van Leo Brouwer speelde, een mooie suite waarin Brouwer meer melodieus dan avantgardistisch componeert. Pronk bracht de muziek mooi naar buiten, ondanks een kort moment van hoogtevrees in het *Allegro*.

Jacek Siemiatowski bracht als enige een tremolostuk, *Campanas del Alba* van Eduardo Sainz de la Maza. Zijn tremolo was mooi regelmatig en volgde gelijkmatig zijn versnellingen en vertragingen.

De Canadese -van origine Roemeense- Floria Nica herinnerde ik me nog van haar sfeertekeningen van vorig jaar. Ze begon met iets fellers, de *Vrajonko* van Dusan Bogdanovic. Daarna kwamen de pasteltinten met hier en daar een emotionele uitbarsting van *All in Twilight* van Tore Takemitsu. Het klopje op de gitaar bracht een functionele spanning in het stuk.

Gabor Toth bleek nadat hij zich had opgesteld de enige zichtbaar linkshandige gitarist te zijn in het gezelschap. *Caprico Arabe* van Francisco Tarrega passeerde de revue. Het was leuk om dit bekende stuk weer eens te horen, ook al speelde de gitarist het soms iets te Mediterraan, in de zin van *laissez faire*.

Katharina Godolt bracht het *Allegro Moderato* uit de derde sonate van Manuel Ponce. Ze speelde het stuk verdienstelijk, maar het bleek een uitdaging om het grote verband vast te houden.

Shawn Pickup trad op met het huzarenstukje *Passacaglia* uit de *Tres Piezas Espanolas* van Joaquin Rodrigo. Het stuk begint simpel met een bas thema, en gaandeweg ontspringen zich de meest complexe thema's terwijl dat basis basethema absoluut duidelijk moet blijven. Hij begon sprankelend, maar ondervond een behoorlijke uitdaging om die energie in de virtuoze passages vol te houden.

De laatste kandidaat was Marris Minder. Zij bracht de *Fandango* uit de *Tres Piezas Espanolas* van Joaquin Rodrigo. Goed gespeeld, maar met net een heel klein tikkie te weinig passie die je bij deze dansvorm wel verwacht.

En toen kon het speculeren beginnen. Uiteraard had de jury het laatste woord. Het publiek werd vriendelijk de zaal uit gebonjourd en het grote overleg rond de punten kon starten.

Avondconcert Wolfgang Lendle

Het avondconcert van vrijdag zou een combinatieconcert worden, Wolfgang Lendle voor de pauze en de Microband daarna.

Eerst was het de beurt aan de organisatoren en Yves Storms, de voorzitter van de jury, met de uitslag van de voorrondes en de loting van de finalisten. Finalisten zijn Erik Pronk (dat verraste me), Sabrina Vlaskalic, Floria Nica, Ivan Petricevic en Oman Kaminsky Lara (dat verraste me iets minder, maar nog steeds).

De loting kwam uit de hogehoed: Erik Pronk zou de spits afbijten, gevolgd door Sabrina Vlaskalic, Floria Nica en na de pauze Ivan Petricevic en Oman Kaminsky Lara.

Nu die spanning weg was, konden we ons aan de muziek gaan wijden!

De gitarist, componist en pedagoog Wolfgang Lendle speelt al vanaf eind zestiger jaren zijn rol in de gitaarwereld. Hij staat bekend om zijn originele repertoirekeuze op concerten.

Ditmaal had hij zijn programma in drie delen gedeeld, de eerste sectie was gewijd aan de Barokcomponisten, het tweede deel bestond uit zijn eigen compositie naar melodieën van

Mozart, Von Glück en Soler -een soort moderne terugblik op de klassieke periode- en het afsluitende deel besteedde aandacht aan de Spaanse componisten Albeniz en Esquembre.

Ludovico Roncalli (1654-1713) componeerde het eerste stuk, de *Passacaglia*. Lendle voerde het rijk uit, voorzien van talloze complexe trillers.

Van het volgende stuk dacht ik dat het *Folias* van Gaspar Sanz was, maar al snel bleek dat het stuk veel langer duurde dan de twee pagina's van Sanz' versie. En inderdaad, het werk was van Francisco Guerau (1649 – 1717). Het thema van *La Folia -Folies d' Espagne-* bleef ook in de klassieke periode populair en zelfs Mantovani heeft het akkoordenschema nog gebruikt. Wolfgang Lendle hield zich aan de barokke speelstijl en versierde de variaties op originele wijze.

Tombeau sur le Mort de Monsieur Comte de Logy was het emotionele muzikale afscheid van Silvius Leopold Weiss (1687 - 1750) van de Boheemse luitspeler annex componist Jan Antonín Losy (1643 - 1721). Wolfgang Lendle speelde het zwaarmoedige werk met de grandeur die Weiss ongetwijfeld in gedachten moet hebben gehad.

Lendle bleef in de (quasi-)Barok met een op een compositie van Silvius Leopold Weiss gelijkende pasticcio van Manuel Ponce (1882 -1948). Eerlijk is eerlijk, het klonk wel als Weiss!

Ah, wat een pasticcio is? Een pasteitje, maar ook een operavorm waarin diverse stukken van allerlei componisten tot een soort potpourri werden gecombineerd. Ponce deed dat met een quasi-Weiss suite.

Het laatste deel van de eerste sectie werd een *Fandango* van Santiago de Murcia (deze leefde in de eerste helft van de achttiende eeuw, maar de historici hebben geen nauwkeurige data kunnen vinden), een van de laatste componisten voor het verval van de Barokgitaar in Spanje. Lendle bracht het volkse karakter van deze dans perfect naar voren, uiteraard ook weer rijkelijk voorzien van trillers.

Toen was het de beurt aan een recente compositie van Wolfgang Lendle zelf *...e si balla il Fandango*- een sterk atonaal werk, gebaseerd op fragmenten van Mozart, Von Glück en Antonio Soler. Normaal gesproken heb ik helemaal niets met atonale muziek, maar Lendle wist me met zijn uitvoering wel te boeien. Dat kwam vooral door de constante spanning tussen het tonale en atonale. De atonale stukken leken steeds een illusie te wekken richting het tonale, die daarna weer genadeloos werd afgebroken. De chaos in tonen knabbelde steeds aan die paar ogenschijnlijk melodische passages als de vloed aan een zeedijk. Een heel apart en interessant effect.

Na de atonaliteit konden we weer even ademhalen met het klassieke Spaanse idioom. Met het bekende *Asturias* en *Torre Bermeja* van Isaac Albeniz (1860 -1909) en de *Cancion Playera* van Q. Esquembre (1885 -1965) toonde Lendle zich de meester met zijn geheel eigen soms bijna rauwe stijl.

Hij beloonde het enthousiasme van het publiek met een kleine toegift van Francisco Guerau, dat mij heel bekend voorkwam. Ik had het ooit op een plaat staan, maar nu ik de platenvoorraad heb verpatst (ik al genoeg CDs), zou ik niet precies meer weten.

Avondconcert Microband

Na de pauze was het tijd voor Muziektheater! De Microband is een komisch-muzikaal Italiaans duo bestaande uit Luca Domenicali and Danilo Maggio.

Met als leitmotiv de melodie Questo e' il Ballo del Qua Qua, dat ontzettend veel weg heeft van een trage vogeltjesdans, speelde de heren aan de ene kant broederlijk samen, maar beconcurrerden ze elkaar aan de andere kant heftig, alles aangekleed met de meest fraaie trucs met muziekinstrumenten.

Een greep uit hun fabuleuze trucs..

- Samenspelen op magisch in tweeen gebroken violen en yukelele's.
- Quatremains op de gitaar.
- Vioolspelen op een trompet.
- Een combinatie van fingerpicking en een strijkstok.
- Fluit en gitaar op een enkel instrument.
- Ballontrommels in duet, inclusief lekprikken.
- Een door een leeglopende ballon 'aangedreven' fluit.
- Duo met ontzettend kleine gitaartjes.
- Elkaar in het gezicht ademen ter afweer. Waarschijnlijk hadden de beide heren flink wat knoflook gegeten.
- Op de meest grappige wijze kwamen er allerlei klassieke en populaire themaatjes langs, van Bach tot Rossini, van Zorba de Griek (Theodorakis) tot Bourree van Jethro Tull.

Ik heb continu in een deuk gelegen, het was zo ontzettend grappig!

Toppie!

Dag Drie

Lorenzo Micheli

Masterclass Johan Fostier

Na zijn uitstekende concert was ik erg benieuwd naar de Masterclass bij Johan Fostier. Toevallig was ikzelf met *Cancion del Imperador* van De Narvaez bezig, en dat was net zijn eerste stuk van het concert.

We spelen het verschillend, ik heb G naar Fis en een capo op de tweede fret en Johan Fostier laat de gitaar in de gewone stemming en speelt zonder capo. Een grappig effect tijdens de Masterclass, want ik had het wel even geprobeerd zonder capo, maar dan pak je sommige dingen weer net niet! Zodoende speelden we hetzelfde in verschillende stemming.

Johan Fostier bleek een heel prettige docent, die met van tijd tot tijd een kwinkslag en knipoog me door *Mille Regretz* heen (het lied van Josquin des Prez dat De Narvaez bijna een op een had overgezet op vihuela). Met een grote liefde voor de muziek bracht hij een paar voor iedere serieuze speler belangrijke dingen over.

Leermomenten waren:

- Overstroom je publiek niet met noten.
- Blijf altijd ademen in de muziek, beetje rekken, beetje trekken.
- Blijf ook fysiek ademen, verstik jezelf niet in de moeilijke passages. Hou je adem dus niet continu in.
- Hou de spanning - ontspanning in de muziek goed in de gaten.

- Neem de accoordenpatronen door voor je het hele stuk speelt, er zit veel betekenis in.
- En speciaal voor Mille Regretz: hou de bovenstem boven de omspelingen in het middenregister.

Lunchconcert Senda

Vandaag stond het fluit-gitaar duo Senda (Martine Bauhuis, fluit en Niels Ottink, gitaar) vlak na het middaguur op de planken van Concordia.

Aan de start kwam eerst Mauro Giuliani met zijn *Grand Duo Concertante Op. 85*. Grand inderdaad, want het publiek dacht dat het stuk de gebruikelijke driedelige vorm zou hebben, dus het laatste deel kwam als verrassing. Senda speelde het rondje *Allegro Moderato*, *Andante Molto Sostenuto*, *Vivace* en *Allegretto Espressivo* met verve en oog voor detail.

Uit alles bleek dat ze voortreffelijk in hun spel zaten. Hun communicatie was trefzeker en van tijd tot tijd voorzien van een spatje humor. Kortom, alles liep als een trein.

Na Giuliani was het tijd voor een stukje solo door Niels. Ik had geen idee wat het was (dat heb je als je niet in het programma kijkt), maar het kwam me ontzettend bekend voor. Ooit was het een tophit op de conservatoria, als je gitaar speelde, moest je dat stuk ook kennen.

Bij het achtste deel van het stuk begon ik een idee te krijgen van wat het was. De serene tonen vormden een zware bijna slaperige atmosfeer. Tot ik het laatste thema ontwaarde:

*Come heavy sleepe the image of true death;
And close up these my weary weeping eyes:
Whose spring of tears doth stop my vitall breath,
And tears my hart with sorrows sigh swoln cries:
Come and posses my tired thoughts worn soul,
That living dies, till thou on me be stoule.*

*Come shadow of my end, and shape of rest,
Allied to death, child to his blackfac'd night:
Come thou and charme these rebels in my breast,
Whose waking fancies doe my mind affright.
O come sweet sleepe; come, or I die for ever:
Come ere my last sleepe comes, or come never.*

De melancholie van dat thema overviel me compleet bij verrassing. Drommelse Dowland! Ik had de rest van het programma nodig voordat de emotie weer enigszins was weggezakt. Hoe dat nou kwam? Ik weet het echt niet. Maar er was duidelijk een snaar geraakt...

En het stuk? *Nocturnal after John Dowland Op. 70* van Benjamin Britten (1913 - 1976).

Als je trouwens de tekst van *Come Heavy Sleep* op Internet opzoekt, stuit je massaal op Sting (het pseudoniem van Gordon Matthew Thomas Sumner). Hij blijkt een Dowland project

te hebben met een luitspeler. OK, Dowland staat weer op de kaart, maar Sting's interpretatie van de liederen zijn me toch iets te romantisch.

Senda sloot af met een huzarenstukje, drie delen uit *L' Histoire du Tango* van Astor Piazzola (1921 -1992). Zoals de titel al suggereert, vertelt het stuk het verhaal van de ontwikkeling van de Argentijnse tango. In vier sfeertekeningen gaat Piazzola van 1900 to nu.

Senda speelde de delen *Bordel 1900*, *Cafe 1930* en *Nightclub 1960*. De meeste tango's van Piazzola hebben een snel ritmisch en langzamer lyrisch gedeelte, een uitstekende kans voor Senda om hun kunnen in de diverse muzikale sferen te tonen.

En dat lukte hen net zo goed als bij Giuliani.

Een prima concert!

Workshop Jaques Stotzem

In het kader van het Let's Improvise gedeelte had ik een workshop bij Jaques Stotzem. Het leek me leuk om kennis te maken na mijn indrukken van het concert van vrijdag. Hij bleek een beminnelijk man, die net zoals de andere docenten een gedrevenheid uitstraalt die aanstekelijk werkt.

Het is een sterk punt van de organisatie van het festival, dat ze steeds musici uitnodigen die niet alleen op het podium hun mannetje staan (gitaristes hebben we bij mijn weten tot nog toe niet gehad), maar ook als docenten zonder meer overtuigen.

De sessie begon uit de kunst. Ik complimenteerde Jaques Stotzem met zijn versie van *With or without You* en prompt begon hij een *unplugged* uitvoering van dit nummer te spelen. Erg fijn om het nog eens te horen!

De workshop werd een kennismaking met een speelwijze, die zo ver van mijn bed stond, dat ik er voor mijn gevoel helemaal niks van bakte. Aan de ene kant was dat een ellendig gevoel, je krijgt het idee dat je de workshop zit op te houden en de leraar zit te irriteren met je complete gebrek aan voortgang. Aan de andere kant wordt nu extra duidelijk waar je speelvoorkeur ligt.

Gelukkig bevestigde Jaques Stotzem dat beeld niet, met engelengeduld begeleidde hij mijn uiteindelijk futiele pogingen om een heel nummer te spelen.

Ik had daarbij eigenlijk twee handicaps, ik zit niet in de fingerstyle techniek, dus alles lijkt vreemd, en ik kon de muziek niet volgen omdat ik de tabulatuur niet kon lezen. Dat is voor mij als fervent muziklezer een bijna onneembare horde.

Een van de bijzondere speeltechnieken was de geanticiperde akkoordovergang. Je hebt normaal gesproken vaak akkoord en greep wisselingen die synchroon lopen met de maat. In Stotzem's nummers vaak niet, daar wissel je net voor de tel. Het voelde heel raar aan, maar geeft de muziek wel een apart soort spanning.

Tussen het (pogen om te) spelen door, had ik nog mooi gelegenheid om iets te horen over zijn gitaar, de manier van versterking, de wijze waarop hij componeert en arrangeert en de niet geheel verrassende uitspraak dat een grondige kennis van muziektheorie op het gebied van toonladders, akkoorden, modi etc, in zijn muziekstijl net zo belangrijk is als in de klassieke muziek...

;-) Maar dat wist ik al na de workshop van Paul Driessen, waarin hij en passant muziektheorie op academisch niveau presenteert!

Seminar Gitaarbouwers

Het seminar over gitaarbouw werd gehouden in de Balletzaal. Jammer genoeg was de locatie nogal verstopt, zodat de opkomst niet zo erg groot was, althans dat stelde ik vast toen ik er na de workshop bij Jaques Stotzem nog even binnenwipte.

Te gast waren Theo Scharpach en Bert Kwakkel. Er zou nog een Duitse bouwer komen, maar gezien de gitaren die opgesteld stonden (een Scharpach Classical en twee Merula's (een 'classic' en een 'special') was de bouwer of niet aanwezig, of hij had geen gitaren meegenomen.

Tot mijn plezier herkende ik het geluid van de Kwakkel al bij binnenkomst. Nog een jaartje wachten en dan komt 'mijn' Kwakkel ook! Als je geïnteresseerd bent, kijk dan even naar mijn verhaal over gitaarbouwers in de Gitariteiten sectie van deze site.

De lezing ging over trends in de gitaarbouw, richting klank of volume. Tegenwoordig zijn er heel wat experimenten, met name met carbonfiber bracing, om het volume van de gitaar op te krikken. De vraag was of dit niet ten koste ging van de klank. Ik had het gevoel dat de eigenlijke discussie ging over de 'strijd' tussen kunststof en hout, zeker nu de voor gitaarbouw populaire houtsoorten zoals Rio Palissander onverkrijgbaar of zeldzaam worden.

Jammer genoeg miste ik de presentatie net. Ik kreeg nog net een discussie over snaren mee, in dit geval de ene kunststof (nylon) tegen de ander (carbon). Mijn persoonlijke ervaring met carbon is niet zo positief, maar het blijft een subjectieve keuze.

Ikzelf speelde jarenlang D'Addario Pro Arte, meestal Normal Tension. Dat beviel me qua klank en speelgemak, alhoewel de G-snaar misschien iets dunner kon.

Op gegeven moment waren de D'Addario Normal Tension versies niet verkrijgbaar en moest ik noodgedwongen overstappen. Ik heb nu twee jaar op Savarez Alliance Normal Tension gespeeld, op zich zijn de wat dunnere diskanten fijn, maar ik had een paar keer valse snaren in een nieuw setje zitten en de levensduur was ook niet zo erg lang, dus ik denk dat ik weer terug ga naar D' Addario.

Bert Kwakkel verklaarde dat hij 'normaal nylon' D' Addario gebruikte wegens de consistentie. De mening over carbonsnaren waren verdeeld.

Scharpach Concours Amateurs

Ook dit jaar was mijn programma dermate druk, dat ik het amateur gedeelte van het Scharpach Concours heb gemist. Schandalig, want ik ben zelf immers ook amateur!

Ik kan dus niets meer melden dan de uitslag.

Bij de categorie jonger dan zestien jaar waren er vijf prijzen omdat de jury het niveau behoorlijk hoog vond. Lyz Day uit de jury vertelde me nog over de mooie uitvoering van Greensleeves die ze daar hoorde.

Bij de categorie ouder dan zestien jaar behaalde Vera Hukker de derde plaats, en bleken Robbert Struyven en Jelena Ratkovic de eerste plaats te delen.

Proficiat voor de winnaars, en niet bij de pakken neerzitten voor degenen die niet in de prijzen vielen!

Volgend jaar zal ik een wat minder druk programma nemen, want het lustrumconcert, daar moet ik bij zijn? Op de planken, misschien? Nou, daar moet ik nog even over nadenken!

Avondconcert Lorenzo Micheli

Ook Lorenzo Micheli was geen onbekende voor mij. Dat komt omdat hij twee albums bij het Naxos label heeft, een prettig 'low-cost' platenlabel dat erg veel doet aan het uitbrengen van gitaarproducties. Een van de albums is een 'Laureate' CD, de ander een uitvoering van de werken van Miguel Llobet, en die ken ik.

Een blik op het programma wekte in eerste instantie verbazing bij me: slechts twee componisten? Castelnuovo-Tedesco kende ik wel, maar de ander -Rebay- nooit van gehoord. Beiden componisten die ook voor de gitaar hebben gecomponeerd, maar lang niet altijd rekening hielden met de technische beperkingen, zodat hun werk moeilijk speelbaar is.

Wel, Lorenzo Micheli zorgde er in ieder geval voor dat we wat meer informatie over deze componisten kregen middels een kort maar effectief praatje over de muziek die hij speelde.

Zowel Ferdinand Rebay (1880 - 1953) als Mario Castelnuovo-Tedesco (1895 - 1968) hadden te lijden van het fascisme -de heersende ideologie voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog in respectievelijk Oostenrijk en Italië. De regimes hadden zo hun eigen ideeën over de muziek die hun ideologie moest verheerlijken en de musici en componisten die daar niet bij pasten werden op zijn gunstigst tegengewerkt. Merk op dat de communisten in Rusland dezelfde gedachten hadden over 'dissidente' musici, getuige bijvoorbeeld het verhaal van Prokofieff.

Castelnuovo-Tedesco slaagde erin te ontkomen naar Amerika, Rebay zat de hele oorlog vast in Wenen.

Van de beide componisten zat Rebay het meeste in de oude traditie van met name Brahms. Dat was in de twee stukken die Lorenzo Micheli van hem speelde, *Variationen auf ein Wiegenlied von Schubert* en *Sonate in d moll*. In beide stukken zat een thema van Schubert

verwerkt. Micheli speelde de tedere thema's met een grote dynamiek en een uitstekende articulatie.

Mario Castelnuovo-Tedesco tekende voor de meeste stukken van deze avond -*Passacaglia*, *Ommaggio a Ludovico Roncalli*, drie delen uit *Caprichos de Goya* (een waardige Italiaanse tegenhanger van Granados' *Goyescas*), een *Tarantella* en de *Sonata, Ommaggio a Boccherini*.

Hierbij hoorde ik a) dat Castelnuovo-Tedesco een goede componist is, en b) dat Lorenzo Micheli dit vaak virtueuze en complexe werk met een hoge mate van perfectie voor het voetlicht bracht. Dat maakte het tot een grandioos concert. Ik was diep onder de indruk van zijn spel, dat Micheli ogenschijnlijk moeiteloos uitvoerde.

Het spreekt voor zich, dat de zaal helemaal uit het dak ging. Lorenzo Micheli waardeerde dit enthousiasme met twee toegiften, *Cancion del Lladre* van Miguel Llobet (1878 - 1938) en een *Wals* van Augustin Barrios Mangore (1885–1944).

Het publiek was overigens niet de enige die van het concert genoot. Duidelijk zichtbaar cirkelde een vlieg in de spotlights op het toneel. Na een paar rondvluchtjes landde het insect op de kop van de gitaar. Niet voor lang, want de muziek moet op zijn minst overweldigend zijn geweest!

Een verrukkelijk avondje gitaar!

Dag Vier

Pavel Steidl

Flamenco door Edsart Udo de Haes en Mario Garcia Blanco

Zondag was het lunchconcert gewijd aan Flamencomuziek, de eerste keer in de geschiedenis van het Gitaarfestival.

De Flamenco vindt zijn oorsprong in de traditie van onder meer de Gitanos en de Moriscos in het veertiende -eeuwse Spanje. Kenmerkend voor deze muziekvorm zijn de soms Arabisch aandoende klanken, de uitbundig muzikale versieringen rondom het thema en het sterke ritmes binnen een twaalf tels-systeem.

De basis van de flamenco vormt de *Cante Flamenco*, de flamencozang.

De flamenco zelf is een uitgebreide traditie die meerdere stromingen (zoals *Cante Jondo/Grande*, *Cante Intermedio* en *Cante Chico*) met daarbinnen traditionele (dans)vormen zoals *Soleares*, *Tarantos*, *Allegrias*, *Tangos* en *Bulerias*. De traditie op zich is volop in beweging, tegenwoordig gebruiken de jonge flamencogitaristen ook harmonieën uit bijvoorbeeld de jazz.

De basis van de flamenco bleek duidelijk uit het concert, Mario Garcia Blanco was de Flamenco zanger en danser, Edsart Udo de Haes was de gitarist die de zanger begeleidde en heel intensief met hem communiceerde tijdens zang en dans.

De beide heren brachten een gevarieerd programma, een zeer inspannende aangelegenheid voor de zanger/danser, die zich een aantal malen moest gaan omkleden, wat de gitarist de gelegenheid gaf om wat solowerk te brengen.

In een paar nummers speelde Mario Garcia Blanco een Cajon, een slaginstrument dat betrekkelijk nieuw is in de flamenco. Binnen in een houten klankkast zitten metaalveren en belletjes om allerlei slagwerkeffecten te kunnen spelen. Uiterlijk ziet het eruit als een luidsprekerbox. Naast zijn virtuoze tapdansen en klappen gebruikte Garcia Blanco dit instrument voor een paar spectaculaire ritmes.

Al met al werd het een swingend optreden waarbij het publiek zich niet onbetuigd liet.

Ole!

Finale Scharpach Concours Cat. 1

Twee dagen geleden zijn de finalisten van het Scharpach Concours Cat. 1 bekend gemaakt en is de loting geweest voor de volgorde waarop ze in de Finale zouden spelen. Erik Pronk zou de spits afbijten, gevolgd door Sabrina Vlaskalic, Floria Nica en na de pauze Ivan Petricevic en Oman Kaminsky Lara.

De jury had een interessant aspect verplicht gesteld: de spelers moesten zich voorstellen aan het publiek en hun programma aankondigen. Eindelijk weten ook wij als luisteraars waar het over gaat! Goede actie!

Als extraatje voor dit verslag heb ik eens naar de websites van de deelnemers gekeken, want die zeggen naast de muziek ook iets over de persoonlijkheden van de spelers.

Erik Pronk was het eerste aan de beurt met *Ritmata* van Edino Krieger, een stuk dat we bij de voorrondes door iemand anders hadden horen spelen. Hij besloot zijn programma met een *Sonata* van César Guerra-Peixe in -hoe kan het ook anders- drie delen.

Zijn spel was hoorbaar beter dan in de voorrondes (blijkbaar had de jury dat goed in de gaten, want ik had toen mijn twijfels), hij speelde met een mooie toon en goed gedoseerde dynamiek. De muziek die hij speelde was toegankelijk modern, zodat ik ook als luisteraar het overzicht kon houden. Het opvallende aan vooral de delen van de *Sonata* was het vragende eind. De componist wilde blijkbaar niet resoluut afsluiten.

Erik Pronk heeft geen eigen website. Je krijgt wel Google hits onder de Muziekschool Nootdorp en het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

Sabrina Vlaskalic zette de trend door die ze in de voorrondes had gezet, ditmaal in een fraaie bijna oud-rose jurk. Ze startte met een rustige *Sarabande* en een virtuoze *Gigue* uit de *Vioolpartita BWV 1004* van Johann Sebastian Bach (1685 -1750). Bij de *Gigue* nam ze risico's tot het randje, maar liep een prima race, om dat zo eens te zeggen.

Met *Introduction en Rondo Brillante* uit Opus 2 van Dioniso Aguado (1784 - 1849) toonde ze haar kunnen met brede en virtuoze passages. Met overtuiging overwon ze Aguado's technische en muzikale moeilijkheden.

Zij sloot af met het werk dat ze vorig jaar door tijdgebrek niet meer mocht spelen, de *Walk Dance* van Miroslav Tadic (iets wat ze nog even fijntjes opmerkte, knipoog naar de jury?) Met dit stuk vol hartstochtelijke virtuositeit maakte ze duidelijk dat ze in de top van dit concours wilde eindigen.

Sabrina Vlaskalic' website (<http://www.sabrinavlaskalic.com/>) is een toonbeeld van een moderne presentatie. Het begint al met de term 'Official Website' (alsof er ook fake-websites van haar bestaan). Het is een mooi ontwerp met een hoog flash gehalte en een leuke fotogalerij met enige sterallure. Maar ja, dat heb ik bij de site van Ana Vidovic ook gezien. Je zou zeggen dat de site haar als extravert muzikante laat zien, en dat klopt aardig met het beeld dat je op het toneel van haar krijgt.

Ook op Youtube laat Sabrina Vlaskalic zich niet onbetuigd, een duidelijk demonstratie van de functie die Youtube zo langzamerhand in de muziekwereld begint te krijgen: een handig en niet al te duur presentatiemedium.

Na het virtuoze geweld van Miroslav Tadic, was het tijd voor een rustige noot. En die bracht Floria Nica op de planken. Het bijzondere aan haar is, dat ze zichzelf is in haar programmakeuze.

Ze begon met een stuk dat we al van haar kenden, de *Suite in E-moll* van Dietrich Buxtehude (1637 - 1707), een tijdgenoot van en een groot voorbeeld voor Bach. Tijdens het spelen bleek, dat zij het stuk dit jaar flink heeft opgepoetst, de onduidelijkheid van vorig jaar was compleet verdwenen.

All in Twilight van Toru Takemitsu (1930 -1996) is gezien het feit dat het op haar programma steeds terugkomt een favoriet van haar. Ze speelde het in tedere aquareltinten met hier en daar een randje zwart voor het contrast.

De stukken van Dusan Bogdanovic zie je steeds meer op programma's verschijnen. De *Balkan Miniatures -Balopajka* en *Siriko*- vormden het meest virtueuze deel van haar programma. Ook in de virtuositeit blijft ze zichzelf, waardoor het niet zo spettert als bij Sabrina Vlaskalic, maar het is net zo prettig om te beluisteren.

Floria verraste het publiek nog met een toegift buiten mededinging, een Roemeens volkslied(?). Hierbij bleek dat ze een goede stem heeft, die heel goed overweg kan met de melancholieke stembuigingen die je vaak in Slavische muziek tegenkomt.

Floria Nica's website (<http://florianica.com/>) is in overeenstemming met haar speelstijl. In het eenvoudige doch effectieve ontwerp blijkt dat zij een veelzijdig artieste en gevoelig mens is, naast muziek is ze ook bedreven in schilderkunst en dichtkunst. Als je haar schilderijen bekijkt, merk je dat ze soms speelt zoals ze schildert, in pastel met hier en daar een scherp contrast. Er stond trouwens ook een schilderij, dat *All in Twilight* heette.

Ook Floria Nica heeft een aantal stukken op Youtube staan. Kwestie van de naam intikken en luisteren.

De eerste drie kandidaten waren geweest, tijd voor de pauze. Het grootste deel van de finale zat er nu op.

Na de pauze trad Ivan Petricevic aan. Zijn eerste stuk werd een deel uit de *Sonata in A Major* van Anton Diabelli (1781 -1858). Ongelukkigerwijs had hij moeite met op gang komen in dit stuk.

Dat ging een stuk beter in zijn tweede stuk, de *Sonata Giocosa* van Joaquin Rodrigo (1901 -1999). Hierbij toonde hij een verrassende stijl, met vooral in de laatste delen een stukje klasse.

Ivan Petricevic heeft geen eigen website, hij beperkt zich tot een entry in de Musician's Page en een aantal profielen op bijvoorbeeld facebook.

De laatste in de rij van finalisten werd Oman Kaminsky Lara, aan zijn achternaam zou je niet zeggen dat hij uit Mexico kwam.

Hij begon zijn barre tocht (tot die conclusie zou je komen als je naar zijn gezichtsuitdrukking kijkt tijdens het spelen) met een *Allemande* van Johann Sebastian Bach (1685 -1750). Helaas kwam die niet uit de verf, maar ja, Bach staat bekend om zijn killers.

Zijn tweede en laatste stuk was een *Sonata* van Leo Brouwer. Daar bleek uiteindelijk Kaminsky's hart te liggen, de behoedzame traagheid van Bach was hier volledig verdwenen.

Even vooropgesteld, deze Sonate van Brouwer sprak me muzikaal totaal niet aan. Er zitten mij iets te veel avantgardistische trucjes in om er prettig naar te luisteren, alleen het langzame middendeel vond ik interessant.

Maar wat speelde die jongen dat overtuigend! Soms vraag ik me af of virtuositeit niet verblindend werkt.

Oman Kaminsky Lara heeft geen eigen website, ook al komt hij wel voor op lijsten van gitaarleraren. Op Youtube vind je hem trouwens wel terug!

OK, de finale race was gelopen. Ik tipte Sabrina Vlaskalic als winnares, en wat mij betreft kreeg Ivan Petricevic de tweede plaats.

Avondconcert Pavel Steidl

Alweer de laatste gebeurtenis van vier dagen grandioos gitarisme. Het vliegt ieder jaar ook weer voorbij!

Allereerst was er de uitslag van de finale: Eerste plaats Sabrina Vlaskalic (lijkt me helemaal terecht), Tweede plaats Oman Kaminsky (had ik op basis van zijn Bach niet verwacht, maar zijn Brouwer heeft hem gered), Derde plaats Floria Nica, Vierde plaats Ivan Petricevic (ik had hem eerlijk gezegd op de tweede plaats gedacht) en de Vijfde plaats was voor Erik Pronk. Allemaal proficiat voor de deelname en de winnaars gelukgewenst voor het eindresultaat!

Het laatste avondconcert was voor Pavel Steidl. Zijn programma bestond uit twee delen, zijn geliefde negentiende -eeuwse muziek en na de pauze een keuze uit de twintigste eeuwers.

Dat Pavel Steidl een fenomeen is, dat wist ik. Dat hij tevens het publiek zo wist te bespelen en te amuseren, dat had ik nog niet eerder gezien.

Steidl begon met een aantal stukken uit Bardenklänge van Johann Kaspar Mertz (1806 - 1856), *Liebeslied*, *Romanze* en *Mazurka*. Dit was de muziek van de componist waarover Makaroff in zijn memoires zo hartstochtelijk lovend schrijft en die hij zelfs postuum nog een prijs liet winnen op het door hem georganiseerde gitaarconcours in Brussel, wat de weduwe van Mertz wel goed uit kwam.

Pavel Steidl speelt die muziek onnavolgbaar. Ik heb wel andere uitvoeringen gehoord, van Adam Holzman bijvoorbeeld, maar Steidl weet er iets speciaals van te maken. Twee jaar geleden hoorde ik iemand Mertz' muziek na een toegift bij een concert meesmuilend saai zwijmelmuziek noemen. OK, je moet ervan houden, ieder zijn hobby, ik vind ook niet ieder hedendaags stuk mooi, maar zoals Steidl het speelde.... In één woord geweldig!

Na de romantiek van Mertz ging Pavel Steidl over naar Niccolò Paganini (1782 - 1840), de Italiaanse viool- en gitaarvirtuoos. Hij speelde een aantal *Chiribizzi* (het onderwerp van mijn masterclass bij hem) en Sonates. Ach, die romantiek van *Chiribizzo 22 (Lhargetto)*. En die humor van *Chiribizzo 17 (Le Streghe)*. Le Streghe, dat is Italiaans voor heksen. In Steidl's uitvoering maakten de dames een paar flinke loopings op hun bezemstelen!

Hij haalde alles aan kunstgrepen, omspelingen, flageoletten, cadensen en andere trucjes uit de kast om van deze stukjes een waar feest te maken. Herhaaldelijk schoot het publiek in de lach om een goed getroffen muzikaal geintje.

Na een wervelende muzikale show, werd het tijd voor een rustige aanpak, de menuetten van Fernando Sor (1778 - 1839). Hij speelde er vijf, in een mooie set tussen bijna zwaarmoedige romantiek en elegante vrolijkheid.

Daarna ging het over naar een bijna vergeten componist uit de negentiende eeuw, Napoleon Coste (1805 - 1883). Pavel Steidl bracht zijn *Deuxieme Polonaise* uiterst afgewerkt en levendig tot leven.

Kortom, Steidl zette op zijn historische gitaar (gezien de vorm van de kop zou het een Stauffer uit Wenen moeten zijn) de negentiende-eeuwers vrolijk en overtuigend voor het voetlicht.

Na de pauze kwam Pavel Steidl op het toneel met zijn 'hedendaagse' gitaar, een instrument met een kristalheldere sonore klank.

Prima geschikt voor een aantal arrangementen van volksliederen, gecomponeerd door de Tsjechische componist Leos Janacek (1854 -1928). Het waren *Dobrou Noc* (Goedenavond) en *Sycek Neodletel* (De Uil is nog niet gevlogen). Hele aparte muziek, met een duidelijke Balkansfeer.

De tweede (relatief) moderne componist was Heitor Villa-Lobos (1887 - 1959). Zijn composities zijn uiteraard genoegzaam bekend bij de gitaristen. Pavel Steidl bracht een tweetal *Etudes* en *Preludes*.

Steidl's laatste stuk van de avond was een hels huzarenstuk: *Hommage a Jimi Hendrix* van Carlo Domeniconi. Wat een compositie, bij dit stuk vergeleken klinkt Koyunbaba, een van zijn bekende stukken, als negentiende -eeuwse muziek. Goed nu hield Jimi Hendrix al van een beetje psychedelica, maar Domeniconi gooit er een schepje bovenop.

Niet te volgen, ik zou van mijn leven de plaat niet kopen, maar wat speelde Pavel Steidl dat ontzettend geniaal en knap. Wat moet een gitarist al niet verstouwen met zo'n stuk! Hij wist me in ieder geval in het stuk te trekken.

Ook na dit optreden ging het publiek uit zijn dak. Een staande ovatie en als blijk van waardering twee toegiften. En toen was -helaas- de koek werkelijk op.

Tot Besluit

Ook dit jaar had ik bijna een week nodig om de draad van het gewone leven weer op te pakken na deze vier dagen gitaargenot.

Weer een geweldige prestatie van de organisatie en alle vrijwilligers, waarmee ze Enschede weer op de gitaarkaart van Europa hebben gezet.

De achterkant van het programmaboekje belooft een nieuwe aflevering voor volgend jaar. Het lustrum!

Ik hou de website in de gaten voor de nieuwe inschrijvingen!